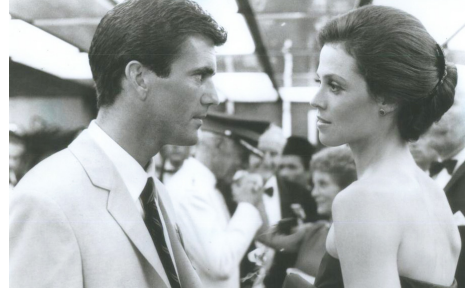

The Year of Living Dangerously

The Year of Living Dangerously(1982), Endonezya'daki siyasi olayları yerinde incelemek ve bildirmek üzere görevlendirilen Guy Hamilton adındaki Avustralyalı bir muhabirin yaşadığı tarihsel-politik macerayı bir aşk hikayesiyle süsleyerek perdeye aktarıyor. Bu vesileyle beyaz adamın üçüncü dünya ülkeleriyle kurduğu ilişkinin doğası hakkında birçok yorumlamaya kapı açıyor. Öncelikle, beyaz adamın uzun bir tarih boyunca kurduğu tahakkümün boyutları ve bu tahakkümün ortaya çıkardığı sömürü, kölelik, yoksulluk gibi sonuçlar gözler önüne seriliyor. Bunun beraberinde getirdiği, beyazların eski sömürge ülkelerini ve insanlarını nesneleştirilmesi; onların tarihini, kültürünü, sosyal değişimlerini ele aldığı zaman da bunları içeriden bir bakış açısıyla yorumlamaması ve sığ yaklaşımlardan öteye gidememesi de filmdeki Hamilton'ın, basın, diplomatların tavırlarıyla kendini belli ediyor. Hamilton gerçekliğe ulaşma serüveni içinde zaman zaman Endonezyalılarla yakınlaşma, empati kurma çabaları gösterse de, beyaz kimliğinin getirdiği tarihsel konum sebebiyle karakterinde anlamlı bir dönüşüm yaşanması imkansızlaşıyor.

Hamilton Endonezya'ya ulaştığı sırada ülkede politik karışıklık hakimdir, iç savaşın ayak sesleri duyulmaktadır. Devlet Başkanı Sukarno'nun iktidarı gerileme dönemindeyken, bir yanda Çin'in destek verdiği iddia edilen Endonezya Komünist Partisi (PKI) devrim yapma hazırlıkları içindedir, diğer yanda da sağcı generaller darbe planları yapmaktadır. Bu karışıklık içindeki bölgeye ilk vardığında Hamilton ne yapacağını bilemez haldedir, haber yapmak için bağlantı kurabileceği insanlardan yoksundur. Yabancı biri olduğundan insanlar ona düşmanca davranırlar ve bilgi vermek istemezler. Tarihsel tecrübeleri onlara beyaz adama güvenilmeyeceğini, beyaz adamın ülkelerini sadece kendi çıkarı uğruna istismar ettiğini öğretmiştir. Bu tutumlarını özetleyen bir sahnede PKI üyeleri Amerikan büyükelçiliği önünde gösteri yaparken Hamilton ve ekibi arabayla aralarına karışmış, kamerayla

görüntü almaktadır. Kalabalık grup içinde "Emperyalizmin her çeşidini yık", "ABD dışarı" gibi pankartlar taşınmaktadır. Getirdikleri bir kamyon dolusu taşlarla elçiliği taşlamaya başlarlar. Ardından Hamilton'ın arabasını parçalamaya başlarlar. Hamilton onları kameraya almakta ısrar edince göstericilerin öfkesi daha da büyür. Haber ekibi linç edilmek

üzereyken canlarını zor kurtarır.

Hamilton'ın kamerasının tetiklediği öfkenin aynı zamanda beyaz adamın "bakış"ına yöneldiği de düşünülebilir. İndirgemeci, özdeşleşme içermeyen, insanları özne olarak ele almayan oryantalist bir bakıştır bu. Hamilton haberlerinde tanık olduğu aksiyonu ve ulaştığı bilgileri aktarıyordu fakat yine de Endonezyalıların deneyimlerine temas etmekten oldukça uzaktır. Bu tür bir bakış açısı, beraberinde küçümsemeyi ve üstünlük duygusunu da getirir. Hamilton'ın muhabir arkadaşı arabasıyla bir sokakta giderken karşısına yoksulluktan harap olmuş fahişeler çıkar. Arabanın camına çıkan fahişeleri kahkahalarla, keyifle izleyen muhabirin durumu da, İngiliz diplomatın cintoniği buzla servis ettiği için Endonezyalı garsonu aşağılaması da bu küçümsemeyi açığa vurur.

Bir anaakım sinema örneği olan bu filmde, tarihsel-politik bir maceraya paralel olarak gelişen bir aşk öyküsünün yer alması da kaçınılmazdır. Hamilton elçilikte çalışan güzel bir kadın olan Jill'le flört etmektedir. Egzotik ve tropik Endonezya coğrafyası aşklarına fon oluşturmaktadır. Bir sahnede, okyanusa karşı otururlarken aniden Muson yağmuru

başlar, yağmurda güle güle arabalarına doğru koşarlar ve birbirlerine romantik bakışlar atarlar. Endonezya'nın doğası, insanları ve iç karışıklıkları; Hamilton'ın aşkının konu edinildiği sahnelerde birer araç, birer bahane haline gelir. Bir sahnede Hamilton'ın yanında Jill vardır ve ağzında sigarayla arabayı kullanmaktadır. Geceyi birlikte geçirecekleri yere doğru yol almaktadırlar. Jill, Hamilton'ın ağzındaki sigarayı eliyle alır, kenara atar ve arabayı kullanırken Hamilton'la öpüşmeye, oynamaya başlar. Romantik bir soundtrack sahne boyunca devam ederken, karşılıklı askerlerin kurduğu barikat çıkar. Son süratle barikatı aşarlar ve askerler arkalarından ateş açar. Askerleri de atlattıktan sonra gülmeye ve öpüşmeye devam ederler. Karşımızdaki sahne, doğunun beyaz adamın macerasına meze olmasının en saf göstergesidir. Onun aşkı söz konusu olduğunda diğer her şey önemini yitirir.

Filmde Hamilton'ın Endonezya'ya yaklaşımını değiştirmeye ve onun daha derindeki gerçeğine nüfuz etmeye yönelik çabaları da görülüyor zaman zaman. Raporlarından birini Endonezya halkının yoksulluğuna ayırıyor, bunu şiirsel ve ağdalı bir dille anlatmaya koyuluyor. Raporun sonundaki sözler şu şekilde: "Kıtlık denen ızdırabın içinden bir rüyadaymışçasına geçiyorum." Görüldüğü üzere, bunu yaparken bile kendini bahsettiği konudan dışarıda tutma, konuyu gerçekle bağı olmayan bir fantezi dünyasının ürünü haline getirme ve duygu durumunun konunun önüne geçmesi gerçekleşiyor. Hamilton kendi kimliğinden sıyrılmadığı için, tarihsel koşulların onu konumlandığı mevkiden ayıramadığı için Endonezyalıların tecrübeleriyle özdeşleşebilmesi ve dolayısıyla bu tecrübeleri aktarabilmesi mümkün olmuyor.

Hamilton'ın PKI üyesi güzel ve gizemli bir kadının evinde konaklarken gördüğü kabus da beyaz adamın "ötekileri" anlamasının, onlarla birleşmesinin, uzlaşmasının imkansızlığına vurgu yapıyor. Rüyasında, ev sahibi kadın havuzun dibinde yüzmemektedir ve Hamilton'a gülümser.

Hamilton da ona yaklaşır ve büyük bir heyecanla suyun altında onu yakalamaya çalışır. Kadın suyun yüzeyine doğru yöneldiğinde o da arkasından yukarı çıkmaya çabalar fakat yüzeye çıkan kadın eliyle onun kafasını bastırır ve onun yüzeye çıkmasına engel olur. Hamilton boğulurken uyanır. Hamilton, yöredeki insanların dünyalarına ulaşamaz. Endonezya'da ne kadar yolculuk ederse etsin kendini ülkenin insanlarından ayıran çizginin diğer tarafına geçemez.

Hamilton Endonezya'daki görevini tamamlamış, ülkeden ayrılmak üzere havaalanına doğru yol almaktadır. Bu sırada yol kenarında Endonezya ordusunun muhafazakar kadınının yerel halkı toplayıp komünist oldukları gerekçesiyle kurşuna dizdiğine tanık olur. Askerler arabalarını durdurur ve Hamilton'a kimlik sorarlar. Hamilton, büyük bir telaş ve korkuyla gazeteci kimliğini uzatır. Askerler geçmesi için izin verince sevinç içinde yola devam eder. Binlerce insanın infaz edildiği tarihsel bir olaya tanık olmuş olmasının da bir önemi kalmamıştır artık. Havaalanında kaos hakimdir, askerler Hamilton'ın ses kayıt cihazını alır ve kurcalamaya başlar. Hamilton cihazı umursamaz ve direkt uçağa yürümeye başlar. Fonda huzurlu, sakin bir müzik çalmaktadır. Uçağın kapısında onu bekleyen Jill'e sarılmasıyla film sonlanır. Hamilton Endonezya'ya dair her şeyi geride bırakmış ve aşkına kavuşmuştur. Ülkede katliamların başlamasıyla, Hamilton'ın öyküsünün Hollywood mutlu sonuyla bitmesi arasındaki alakasızlık, absürtlük ve tezatlık beyaz adamın dünyasıyla "ötekilerin" gerçekliği arasındaki uzlaşmazlığı en güzel biçimde ortaya koyuyor.

Can Önalın